VELKÁ
DOBRODRUŽSTVÍ

Za rytířem Milotou do Zruče nad Sázavou

GPS souřadnice: 49.7430936, 15.1033967

Praktické informace

Délka trasy: 3 km

Obtížnost: Lehká a krátká trasa pro všechny od 5 let. Kočárky a kola trasu projedou a převýšení je malé. I pejskům se výlet bude líbit.

Vzdálenost od Prahy: 70 km zvládnete za 45 minut. Pojede po D1 na Brno a na exitu 56 sjedete po směrovkách na Zruč nad Sázavou.

www.idos.cz

Turistická mapa: Odkaz na mapy.cz

Parkování: Náměstí MUDr. J. Svobody – zdarma. Parkovat lze i ve Zručském dvoře.

Možnost občerstvení: Restaurace U Kuklů na náměstí MUDr. J. Svobody, Kavárna Hellas ve Zručském dvoře

WC: Na náměstí, v zámku a ve Zručském dvoře.

Zámecký areál Zruč nad Sázavou (www.zamek-zruc.cz**)**

Návštěvní doba:
duben + říjen: so + ne | 9.00–11.30, 12.30–17.00
květen–září: denně (i pondělí)| 9.00–11.30, 12.30–17.00

Vstupné:

Velký zámecký okruh: dospělí – 280 Kč, děti (do 5 let) – zdarma, děti (nad 6 let) – 200 Kč, rodinné – 750 Kč

Malý zámecký okruh: dospělí - 200 Kč, děti nad 6 let, senioři - 150 Kč, rodina - 500 Kč

Svět kostiček a panenek: dospělí - 70 Kč, děti nad 3 roky, studenti, senioři - 50 Kč, rodina - 190 Kč

Příběh řeky Sázavy: dospělí - 70 Kč, děti nad 6 let, studenti, senioři - 50 Kč, rodina - 190 Kč

Kolowratská věž: dospělí - 70 Kč, děti nad 6 let, studenti, senioři - 50 Kč, rodina - 190 Kč

Vodácké muzeum: dospělí - 70 Kč, děti nad 6 let, studenti, senioři - 50 Kč, rodina - 190 Kč

Muzeum ,,Od verpánku k Baťovi“: Dospělí – 40 Kč, děti nad 6 let, studenti, senioři – 20 Kč

Stezka rytíře Miloty: děti nad 3 roky – 70 Kč, doprovod zdarma

Tajemná prohlídka komorné Agáty: jednotné vstupné – 150 Kč, rodina - 450 Kč

Nejbližší další výlety agentury Velká dobrodružství: Hrusice, Český Šternberk, Ledeč nad Sázavou, Blaník, Humpolec, Kácov.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigallová.

Trasu testovali sourozenci Vojtěch a Amálie z Humpolce.

Amy (7 let): „To byl nejhezčí zámek, který jsem viděla, taky jsem se koupala v řece.“
Vojtík (9 let): „Mě moc bavilo hledání písmenek a obrázků. Byli jsme na zámku a také jsem viděl psí hřbitůvek.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

zveme vás do Posázaví na ten nejromantičtější zámek, který v kraji můžete najít. Do Zruče nad Sázavou. Projdeme se místy, kudy už v dávných dobách vedla kupecká stezka střežená rytíři, ukážeme vám pohádkový zámek i park se psím hřbitovem a lvem. Řekneme si něco o Králi železnic, ale také vysvětlíme, co má Zruč společného se Zlínem. Budete překvapeni.

Výlet jsme pro vás připravili ve spolupráci s Městem Zruč nad Sázavou a je pro vás tedy zdarma! :)

Dopis dětem

Ahoj, kluci a holky, máte rádi pohádkové zámky a parky? Chtěli byste na výletě potkat trpaslíka, ještěrku a stromy tak staré, že se jejich věk nedá spočítat ani na nožkách stonožky? Tak to musíte jít na výlet s námi. Budeme pátrat, počítat, hledat, luštit a smát se. Však sami uvidíte... Stejně jako k našim ostatním výletům jste také k dnešnímu dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Pokud půjdete správnou cestou, budete se pozorně rozhlížet, číst texty a poslouchat, co říkají rodiče, jistě splníte všechny úkoly. Umíte-li už psát, doplňte podle uhodnutých slov tajenku a pečlivě ji uschovejte. Pokud ji po vyluštění přinesete do infocentra a zanecháte zde i svou adresu, možná budete překvapeni. Na konci roku totiž z odevzdaných tajenek vylosujeme 3 výherce a zašleme jim malý dáreček.

Mapa výletu

Doplňovačka

Jdeme na to:

Zaparkujte v centru města a rozhlédněte se. Jak se vám tady líbí? Pohled od řeky na zámek, když jste přijížděli, je parádní, že? Však se na něj také za chvilku půjdeme podívat.

Zkuste na náměstí najít žlutobílý domeček. Podívejte se do jeho štítu. Jako by na nás mávala ocasní ploutví velryba, že? Zkuste jí také zamávat svou ocasní ploutví. :)

Hned poté budeme v parku na náměstí hledat dvě pumpy – u jedné na nás totiž čeká první písmenko do tajenky.

Nejprve zkuste najít starou pumpu, které teče voda z tlamy draka. A teď tu modernější šedou – funkční. Co se na ní píše? Voda není pitná ani…

1. **Doplňte slovo.**

Kdo bude první u křížku? Věděl by někdo, co znamená nápis nad jeho hlavou?

Nápis INRI je zkratkou latinského Iesus Nazarenus Rex Iudaeorum, česky Ježíš Nazaretský, král židovský. Bývá zobrazován na křížích a jiných zobrazeních ukřižovaného Ježíše Krista.

Jak se říkalo Ježíšovi, když byl malý? A kde se narodil?

2. **Opište druhou číslici z letopočtu.**

Věděli byste, jak se jmenovala Ježíšova maminka? Co kdybychom se za ní teď šli podívat? Kakao a buchtu nám nejspíš nenabídne, ale…

Z náměstí se vydáme vzhůru k zámku ulicí Pod Baštou. Držíme se červené turistické značky. Nad ní je značka dopravní. Co říká?

Jdeme hledat sochu Ježíšovy maminky. To aby se nám to s tím křížkem před několika minutami krásně propojilo. :)

Přečtěte zlatý nápis na modrém podkladu.

3. **Napište ženské jméno.**

Od Marušky stoupáme po schodech ke kostelu. Počítejte schody a schválně, jestli vám vyjde stejné číslo. Nám nevyšlo! Lépe řečeno – každému z nás vyšlo něco jiného. Jsme zvědavi na vás.

Mezitím se můžete zamyslet, jak dlouho na tomto krásném místě žijí lidé. Tipněte si. Kdo bude nejblíže? 3, 2, 1… TEĎ!

V roce 1032 byl založen Sázavský klášter. Tím začalo osídlování Posázaví. Ve zručském kostele Povýšení sv. Kříže byl nalezen letopočet MCL (1150), takže někdy do období mezi těmito dvěma letopočty je možno datovat vznik Zruče. A protože se ke kostelu blížíme, tak si písmenka zkuste zapamatovat. Třeba je ještě někde najdeme.

Jak se tedy římským písmem napíše rok 1150? Kdo si to zapamatoval? MCL.

První zachovaná písemná zmínka o Zruči ovšem pochází až z roku 1328. Prvním vlastníkem Zruče byl pan Heřman.

Máme tady někoho, kdo se jmenuje Heřman? A chtěli byste se tak jmenovat? Zkuste si to se svým příjmením – holčičky mohou použít ženskou variantu jména – Heřmanka. Líbí? :)

Zjistili jsme, že mužů křestním jménem Heřman žije v naší zemi aktuálně 249. To by jeden neřekl, že?

Nepřipomíná vám jméno nějakou rostlinku?

Znáte pohádku o krtečkovi, který tuto rostlinku hledal po celém světě, aby uzdravil myšku? Matricaria chamomilla – heřmánek pravý.

Kostel Povýšení sv. Kříže vás vítá už před vstupní branou zručského zámku. Není vybudován v jednotném stavebním slohu, můžete na něm najít gotické, románské i barokní prvky. Zkusí je školáci rozpoznat?

Z období gotiky se v kostele dochoval lomený vítězný oblouk, původní vchod, který se dnes nachází uvnitř kaple Božího hrobu, a křížová klenba v presbytáři kostela.

Pod kostelem je krypta. Vstupuje se do ní v sakristii. Není to ale žádná legrace, protože je vchod zakrytý náhrobní deskou se znakem baronů z Eichenau. V kostele si můžete prohlédnout i další náhrobní kameny zručských pánů. Až půjdete kolem, třeba budete mít štěstí a kostel bude otevřený.

Obejděte kostel a spočítejte, kolik křížů na něm uvidíte. My jich našli 5.

Ale zpátky k historii. V dalších mnoha letech byla Zruč prokazatelně majetkem pánů z Kolowrat. V roce 1553 ji kupuje Jiří Kalenic z Kalenic. Za Kaleniců Zruč vzkvétala natolik, že byla za vlády Ferdinanda Habsburského v roce 1561 povýšena na městečko se všemi městskými výsadami. Rodový erb Kaleniců (stříbrné buvolí rohy na červeném štítě) se stal základem pro vznik městského znaku. Městské výsady včetně trhů potvrdil Leopold I. v roce 1662. A přidal ještě další výhody.

Nějaké ty rohy se pokusíme najít hned teď. Kdepak by mohly být? Budeme na ně narážet po celý dnešní výlet… Snad se nenapíchneme.

Poradíme. Hledejte je u sochy za bránou. Na bráně je totiž nenajdete, tam jsou dva jiné znaky – jsou to rodové znaky Schebků.

4. **Jakou barvu pozadí mají erby na bráně?**

Majestátní bránou vstupujeme do areálu zámku. Rázem se ocitáme v pohádkovém světě! A také ve světě rytíře Miloty. Kdo to byl?

Milota z Kolowrat byl chrabrý rytíř, skutečná historická postava, jehož jméno a pečeť se objevily na listině sepsané 2. září 1415 proti upálení mistra Jana Husa. O šest let později se Milota dokonce stal na Čáslavském sněmu jedním z dvaceti členů zemské vlády, která stála v čele Českého království, dokud nebyl Zikmund uznán králem.

Rytíř Milota Kolowrat býval v době husitských válek váženou osobností. Přestože měl několik sídel, usadil se i s celou rodinou trvale na středočeské Zruči, která se mu zdála být svým umístěním nejbezpečnější. Traduje se, že si do své družiny vybíral udatné statné muže, které velmi intenzivně trénoval. Na rytířské a vojenské povinnosti připravoval prý i děti – v duchu staré pravdy, že ne vždy vítězí jen síla myšlenky.

V zámeckém příkopu si můžou děti na rytířské stezce vyzkoušet své dovednosti.

Vlevo za vstupem do zámeckého areálu najděte zvláštní sochu. Je na ní zvíře. Poznáte, které to je?

Zdejší **socha lva** je opředena tajemstvím. Dodnes se neví, kdo je jejím autorem a kde dříve stála. Bylo to ve Zruči? Nebo sem byla převezena odjinud a pečlivě ukryta ve sklepě? A proč? Co je vlastně onou lví kořistí? Je to nějaké zvíře? Podle odborníků se pravděpodobně jedná o barokní sochu, která tím pádem patří k nejstarším a historicky nejcennějším plastikám zámeckého parku. Podstavec není původní, pochází z pozdější doby a byl pouze využit. Při restaurátorském zásahu byly doplněny části soklu a spodní části plastiky.

Mrkněte na informační tabuli. Vidíte znak Kaleniců? Rohy a zase rohy…

Vyjmenujte alespoň tři domácí zvířata, která mají také rohy.

Na tabuli je hned několik fotek a obrázků lvů. Kolik jich vidíte? My napočítali šest.

5. **Co má na hlavě lev, který je nakreslený?**

Tento původně středověký hrad koncem 18. století vyhořel a v 19. století byl romanticky přestavěn, čímž získal svou dnešní podobu. Nachází se uprostřed udržovaného parku, do kterého jsou zakomponovány i zbytky opevnění někdejšího hradu. Vidíte je někde kolem?

Zámecké prohlídky nabízejí několik tras – malý a velký okruh, výstup na věž a pro nejmenší v příkopu zámku zábavnou naučnou stezku rytíře Miloty z Kolowrat. V podkroví se nachází nová expozice Svět kostiček a panenek*. Uvidíte zde velké*

množství panenek, kočárků i pokojíčků. Ve světě kostiček si děti v herničce mohou i pohrát. V podkroví se nachází také expozice Od verpánku k Baťovi. *Vstupenky pořídíte v přízemí zámku v informačním centru.*

Jsou zde milé dámy, které byly při tvorbě tohoto výletu nesmírně nápomocné, tak jim poděkujte. :)

Náramně zábavná je i naučná stezka zámeckým parkem. Kdo ho založil?
Základ zámeckého parku položili Löwenthalové. Ti spojili okrasnou část zahrady s užitkovou. Zámek do podoby, kterou vidíte, později přestavěli Schebkové. Ti také přestavěli zámek do dnešní podoby. Hezké a velmi užitečné je posezení u **jezírka baronky Emmy**. Je v něm totiž zasazena bronzová Kapka štěstí. Když u ní vyslovíte tajné přání, možná se vám splní. I kdyby ne, osvěžení je jisté.

Ale pozor, kapka není moc vidět. Z vody kouká jen její špička. S baronkou Emmou nemá nic společného. Autorkou plastiky je BcA. Lucie Tvrdíková, někdejší studentka Fakulty designu a umění Ladislava Sutnara. Jdeme se ke kapce podívat. Jezírko je napravo od brány vedle altánku.

Baronka Emma, manželka zámeckého pána a podnikatele Adolfa Schebka, byla velmi romantická žena. Po dokončení přestavby zámku v roce 1894 osobně dohlížela na úpravu zeleně. Nechala vysázet některé tehdy u nás ještě málo známé stromy a keře. Dohledem nad výsadbou pověřila zručského rodáka Karla Šindlera, profesora lesnické školy. K zámku se poté nově vjíždělo novou branou – a hned naproti ní (před vstupem na mostek) bylo zbudováno malebné jezírko s vodotryskem a mísami plnými květin.

Nyní zde na hladině plavou lekníny. Jako okrasná rostlina zámeckých a zahradních jezírek se využívají pro svou zdobnost. Jejich nádherný květ uchvacuje již odpradávna. Lépe prospívá ve větší hloubce (70 cm až 150 cm), byly však již vypěstovány kultivary, které mohou růst jen ve třiceti centimetrech hloubky. V minulosti byl leknín užíván jako léčivá bylina. Často bývá spojován se slovy bílá, čistá, panenská. Proto byl dříve (a je svým způsobem dodnes) symbolem čistoty a panenství.

Lekníny prosím netrhejte a nevytahujte z vody. Okamžitě totiž uhynou.…

Poblíž smuteční vrby u jezírka se nachází **psí hřbitov**, který zde založili právě Schebkové. Jedná se o loveckou památku. Snad všichni příslušníci rodiny Schebků milovali lov, zejména divokých králíků. Při vyhánění ušáků z nor spoléhali na dobré lovecké psy. Aby byli skutečně dobří, Schebkové jim věnovali velkou pozornost, téměř to pro ně byli členové rodiny. Když pejsek dosloužil, nebyl proto jen někde zahrabán, ale s úctou pochován na klidném místě u jezírka. Na místě jeho posledního odpočinku byl osazen kámen s vytesaným psím jménem. Náhrobků prý tam bylo celkem sedm. Kolik jich vidíte teď? Přečtete nějaká psí jména?

Jeden z pejsků – Dallila – ožil a jako kreslená postavička nás provází na naučných tabulích. Asi to je to foxteriér, respektive foxteriérka. Stejného pejska měl kdysi spisovatel Karel Čapek, který o něm napsal knížku.

6. **Jak se jmenoval Čapkův pes?**

Najděte sošku divokého králíka a pánovy lovecké mošny, kterou měl pán nejen na patrony, ale i na nějaký ten psí pamlsek.

Jaké pamlsky máte rádi vy? Co takhle bonbonek s příchutí králíka na smetaně? Našel by se nějaký „podzoubek“ ve vašem batůžku nebo v maminčině tašce? S námi chodí na výlety vždy Fidorky – ty milujeme! :)

Projdeme parkem doprava směrem ke kamenům. Od nich se vydáme doleva kolem zdi zámeckého parku. Hledáme sochu.

V letech 1872 až 1878 se majitelem panství stal Jan Stanislav Skrejšovský, který se přičinil o výstavbu silnice Zruč–Lipina–Krasoňovice–Hodkov. Dále ve Zruči zřídil knihovnu a záložnu (spořitelnu). Za své politické smýšlení byl tehdejší vládou uvězněn, a když nemohl splácet půjčku Živnostenské bance, jeho majetek jí brzy propadl.

V roce 1885 od banky koupil zručské panství Jan Schebek – král železnic. Alespoň se mu tak říkalo. Byl železniční inženýr a zasloužil se o výstavbu mnoha železnic v tehdejším Rakousku-Uhersku. Pilný byl ale i při přestavbách zámku a parku. Tady naštěstí koleje nepokládal…

Z naučné tabule se dozvíme, že byl Jan Schebek tím, čemu se dnes říká selfmademan. Což není žádná postava z týmu Avengers, ale člověk, který se k úspěchu a bohatství dopracoval vlastními silami, studiem, pílí a tak podobně.

Baron Adolf Schebek, jeho syn, kráčel v otcových šlépějích, ale příhodnější by bylo říci, že se řítil v jeho kolejích. Zasloužil se výstavbu místních železnic, které život v městečku hodně změnily.

Poblíž bývalého panského zahradnictví nyní tedy zkuste najít **sochu Jana Johanna Schebka**. Nechal ji zde umístit právě jeho syn Adolf v roce 1899.

Jan Schebek byl velmi bohatý, jeho majetek byl odhadován na 8 000 000 zlatých. Byl vlastníkem statků Bělice, Hodkov, Ostrov, Tvoršovice u Benešova, Zruč nad Sázavou, Zbraslavice a několika nemovitostí v Praze. S manželkou Marií Kettnerovou měl čtyři děti.

Jak se jmenuje módní doplněk, který má kamenný pan Schebek pod krkem? Copak asi drží v ruce? Přečtete nápis na spodním soklu? V jakém je jazyce?

Největší pátračka bude po jménu autora sochy. Kdo ale hledá, najde! :)

Na druhé straně plastiky je vysochán nejen letopočet, ale také rýsovací potřeby. Poznáte, které to jsou? Za posledních 130 let se moc nezměnily, a pokud zrovna nejste manuálně zruční, tak vás jistě v geometrii trápí stejně, jako trápily na gymnáziu autorku tohoto textu. :) Pokud už ovšem nerýsujete v počítačových programech, do kterých se kružítkem bodá jen velmi obtížně.

Podívejte se na sochu. Z vašeho pohledu v levé ruce (tedy ve své pravici) drží muž papír.

7. **Jak se jmenuje pokrčený prst (druhý zprava)?**

Schebkové pobývali na zámku až do roku 1948. Od roku 1951 je na zámku sídlo radnice. Po převratu v roce 1989 potomci Schebků vznesli na zámek restituční nárok, který byl uznán.
Už však v sídle bydlet nechtěli, a tak v roce 2003 Město Zruč nad Sázavou zámek koupilo. Zámecký park dostalo od potomků bývalých majitelů darem, což od nich bylo šlechetné. Ve čtyřech etapách a za pomoci fondů EU Zručané v letech 2005 až 2024 opravili jak celý zámecký areál, tak Zručský dvůr.

To by bylo k historii… Teď už se zase vrhneme na vaše oblíbené hledací úkoly.

Najděte v parku dva vznešené prastaré stromy. Jsou kousek od sebe. Na ten první narazíte, když budete pokračovat po pěšince dál parkem od sochy.

Kalenické lípě je asi 450 let. Mohla být vysazena při příchodu rodu Kaleniců na Zruč nebo při přidělení erbu městu v 16. století, o což se Kalenicové zasloužili. Strom je stále v dobrém zdravotním stavu. Obvod kmenu je asi 5,5 metrů. Zkuste ho obejmout!

Kolik paží na to bylo potřeba?

Na lípě už bylo provedeno několik ozdravných zásahů, které ale nejsou nijak výrazně patrné, takže si strom zachovává svou přirozenou krásu.

Kolovratský dub roste nedaleko Kolovratské věže, která ve středověku sloužila jako hláska a skladiště zbraní. V roce 2004 se odlomila jedna z hlavních větví stromu. Vzniklá dutina byla v roce 2008 zakryta šindelem. Najdete šindelové „ošetření“?

Rod Kolovratů se na Zruči usadil kolem roku 1334. Sídlil tu až do roku 1547. Je možné, že závěrečné období jejich zdejší vrchnostenské správy se překrývá s prvními dny tohoto dubu.

Neuvěřitelné, že? Představte si, kolik toho tento strom viděl? Lásku, přátelství, děti, vojáky, požár… A teď vidí vás! :)
Pokud již netrpí zapomnětlivostí, jistě si vás zapamatuje. Tak se mu pořádně ukažte a představte!

Dub letní je považován za symbol síly, dlouhověkosti a odolnosti. Není proto divu, že získal významné postavení zejména v germánské mytologii, kde je zasvěcen Thórovi, bohu blesku. Je národním stromem Německa. Dubové dřevo je velice ceněné a má široké uplatnění ve stavebnictví, zejména pro odolnost i při trvalém ponoření ve vodě. Proto se v minulosti často používal například k výrobě mlýnských kol. Dub zároveň patří mezi léčivé rostliny. Asi nejčastější je použití výluhu z kůry na kožní problémy.

Nechte si od rodičů či prarodičů vysvětlit, co jsou to hemoroidy – a pochopíte, proč mnozí občané bez koupelí pozadí v dubové prostě nemohli ani chvilku posedět.

8. **Jak se jmenuje plod dubu?**

Zrekonstruovaná Kolowratská věž sloužila ve středověku jako hradní hláska, ale také jako sklad zbraní. Je vysoká 20 metrů a v průměru má 11 metrů. Vnější zeď má sílu 2 metry, vnitřní 1 metr a 30 centimetrů. Po vnějším obvodu je patnáct střílen, vždy pět v každém patře. Do koruny věže vystoupáte po sedmdesáti devíti schodech nového dřevěného schodiště. Než dojdete na vrchol, zdoláte čtyři patra. V každém z nich je interaktivní formou připomenuta část historie věže. Z jejího ochozu budete mít zámecký park jako na dlani. Expozice v Kolowratské věži myslí i na děti, a proto každé z pater obsahuje herní prvky, jako jsou třeba haptická skříň, puzzle, skládání erbů nebo průlez tajnou stěnou.

Pochodujeme směrem k dalšímu muzeu. K tomu si můžeme zazpívat jednu tematickou píseň. Poznáte, ze které je pohádky? I tu napsal Karel Čapek… (Tu pohádku, ne píseň!)

Pod dubem, za dubem,
tam si na tě počíháme,
Pod dubem, za dubem,
tam tě oškubem.

Loupežníci z povolání
to jsou páni, to jsou páni.
Loupežníci z profese
nejlepší jsou v okrese.

Před vámi je **expozice Vodáckého muzea**. Zde je připravena interaktivní prohlídka historických, ale i nejmodernějších lodí a kajaků, model řeky s bezpečným a nebezpečným jezem, laminovací dílna s mluvící figurínou, historické vodácké tábořiště či koutek s raftem, který je možno nafouknout elektrickou nebo manuální pumpou. Zhlédnete tu však i mnoho dalších exponátů týkajících se vodáctví. Vstupenky do muzea se rovněž kupují v infocentru zámku nebo QR kódem u vstupu.

Teď hledáme sochu vinaře. Proč? Zapátráme, kdo ji vysochal. Tak schválně… Neviděli jsme už dnes někde tohle jméno? :)

A protože nás teď v tajence čeká jedno neobvyklé písmenko, otázka bude tak trochu ošemetná. Původní

naučná tabule se v průběhu času změnila a slovíčko zmizelo, budeme se ptát trošku mimo mísu, ale kvůli písmenu určitě budete mít pochopení.

O lvovi jsme dnes mluvili. Zeptáme se na jinou kočkovitou šelmu.

9. Jak se řekne tygr anglicky?

Není to úplně ideál, ale jinak to nešlo.

Naučná stezka nás vede nad řekou Sázavou. U Okružní ulice můžete vidět dochované zbytky opevnění **Starého hradu**. Podle archeologického výzkumu vznikl někdy ve 2. polovině 13. století. Ve 14. století byl nahrazen zámkem, jak už dobře víte. Hrad byl převážně dřevěný – dochovaly se už jen zbytečky, opevnění bylo zčásti poškozeno procházející cestou. Najdete alespoň kousek starého hradu?

A najdete Ještěrčí zídku? V teplých dnech zde můžete zahlédnout ještěrku obecnou. Tyhle potvůrky se tu rády vyhřívají.

Ještěrky obecné mají v přírodě spoustu přirozených nepřátel, mezi které patří například ***lišky, volavky, čápi či užovky.*** *V blízkosti lidských obydlí také* ***kočky či slepice****. V nebezpečí je ještěrka schopná* ***upustit část svého ocasu, který se ještě hýbe****, aby nepřítele zmátla, a získala tak čas uniknout. Nebojte se, ocásek ještěrkám časem doroste.*
Ještěrky od října do dubna spí. Nejčastěji v norách savců, v dírách, pod kořeny stromů či v puklinách ve skalách. V jarních a letních měsících jsou nejčipernější ***ráno a vpodvečer.*** *V České republice je ještěrka obecná silně ohroženým druhem.*

Pohádka s ještěrkou nás žádná nenapadá, zato filmů s velkými ještěry je hned několik.

Jak se jmenoval nejstrašnější dinosaurus v dějinách? Jeho druhé jméno bylo Rex.

Znáte známý film o dinosaurech? A vzpomínají si rodiče na ten starý od režiséra Karla Zemana? Jak se jmenuje? Cesta do…

Ulicí Na Skalách sejdeme k řece. Jdeme kolem garáží. Ani dvě nejsou stejné. To je kreativita!

Napravo najděte zahrádku, ze které nám mávají trpaslík, ježek a želva.

Ve které pohádce vystupují trpaslíci? Jak se jmenuje jejich princezna?

Teď to bude hodně těžká otázka. Dokážete všechny trpaslíky vyjmenovat? Můžou vám pomoci všichni členové rodiny… I tak to bude fuška. Takže: Prófa, Stydlín, Rejpal, Kejchal, Dřímal, Štístko a Šmudla.

Znáte trpasličí písničku?

Hej-hou, hej-hou a trpaslíci jdou,
a ???? si vesele,
hej-hou, hej-hou
Hej-hou, hej-hou, hej-hou,
když máme starost zlou,
vždy vrásky z čela
vymaže hej-hou, hej-hou.

10. **Doplňte chybějící slovo v písničce.**

Sejdeme k železnici, přejdeme opatrně koleje a hned odbočíme na pěšinku směrem doleva. Vracíme se k městu.Teď si vyzkoušíme vaši paměť!

Zkuste se naučit následující básničku, než dojdete k mostu. Podaří se to někomu?

Jede vláček Kolejáček,
pospíchá nám do zatáček.
Pospíchá nám do daleka,
kde na děti máma čeká.

Proti proudu řeky pokračujeme zpátky do města. Nalevo jsou skály a už je také vidět zámek. Z této strany je rovněž překrásný. Po pravé ruce nám šplouchá Sázava. Věděli byste, školáci, kde pramení a do které řeky se vlévá?

Řeka Sázava *je jednou z nekrásnějších a nejnavštěvovanějších u nás. Je spojená s písněmi trampů, romantickými večerními ohníčky, rozsáhlými lesy, meandry, peřejemi a veselými vodáky. Převážně v době mezi válkami vznikalo na strmých stráních kolem řeky množství chatových osad a trampské písničky se nesly od jara do podzimu nad hladinou dlouho do noci.*
Sázava pramení v rybníku Velké Dářko, teče jihovýchodním směrem, protéká nádrží Pilská a u Žďáru nad Sázavou se obrací na západní stranu. Desítky kilometrů klidné vody, kdy řeka připomíná mírnou Lužnici, střídají peřeje u Stvořidel či Pikovic, které nemají na nejčastěji sjížděných řekách u nás obdoby. Sázava ústí do Vltavy 12 km od vesnice Davle. Celková délka toku je 224,6 km, pro lodě je sjízdná téměř celá řeka – celých 208 km.

S řekou Sázavou a Posázavím je neodmyslitelně spojen i svatý Prokop. Ten žil v Sázavském klášteře, který je odsud vzdálen asi 30 km. Proto si o něm něco řekneme. Alespoň nám cesta rychleji uběhne.

Podle pověsti se poustevník Prokop uchýlil do jeskyně na břehu Sázavy a při jedné ze svých procházek se střetl s ďáblem. Díky své mravní převaze ho přemohl a zapřáhl do pluhu. Místo biče poháněl čerta křížem, což se ukázalo jako účinné, protože vyoral brázdu od Černých Bud kolem Lipan až do Chotouně. Ve třetině cesty se však ulomila radlice. Prokop nezaváhal a přiměl čerta, aby ji vyměnil. Dnes tu stojí ves Radlice. V polovině čert kvílel, ale světec řekl: „Ještě zbývá dobrá půlka cesty.“ Dnes zde najdeme ves Dobré Pole. Než mohl rohatý na svobodu, musel ještě z pluhu seškrabat bláto. A bylo ho tolik, že z něj vznikla mohyla, jíž se mezi lidmi říká Homole.

To vše možná uvidíte za dobré viditelnosti z vrcholu kopce. Pokud vám ale nebude pršet jako nám. :)

Znáte nějakou pohádku o čertech? Která je vaše nejoblíbenější? Kterou má nejraději maminka? Zkusíme si tipnout... Je to

pohádka *S čerty nejsou žerty*?

Kdo ví, kdo byl svatý Prokop?

Narodil se přibližně roku 970 v Chotouni. A ne špatně, nejspíše pocházel z výše postavené movité rodiny. Podle pověsti se vzdělával a později působil ve Vyšehradské kapitule. Toto tvrzení však není ověřeno. Asi roku 1009 odešel do ústraní a žil na horním toku Sázavy v tehdejších pralesích. Později se k němu připojilo několik dalších poustevníků. Mezi nimi i jeho syn Jimram – tehdy bylo běžné, že se kněží ženili – a synovec Vít. Oba se po čase stali opaty Sázavského kláštera. (Prokop byl údajně úplně prvním, který zde nastoupil.) Klášter byl totiž vybudován na pokyn a také za podpory knížete Břetislava I., který jednou Prokopa navštívil a oblíbil si ho. Pozdější světec zemřel 25. března 1053 a jeho pohřebiště se stalo poutním místem.

Jak svatého Prokopa poznáte? Na sochách a obrazech má u sebe často kříž, pastýřskou hůl a důtky. Někdy i laň, model kostela či plamen hořící v dlani. Spoutaný čert se mu buď povaluje u nohou, nebo táhne pluh, s nímž světec orá. Svatý Prokop je patronem rolníků a horníků. Jeho památka se slaví 4. července.

Přicházíme ke kameni s cedulkou *NA KOLE DO PRÁCE ZRUČSKOU STEZKOU*.

Najděte na cedulce kolečko složené z hvězdiček.

11. **Kolik hvězdiček napočítáte?**

Zručská cyklostezka propojuje náměstí MUDr. Svobody a lokalitu zvanou Dvouletky. Je napojená na *Posázavskou cyklotrasu*, kterou odvádí z rušných silnic vedoucích městem. Po celé délce 2,25 km svého 3 m širokého zpevněného povrchu umožňuje díky novému veřejnému osvětlení s LED svítidly bezpečný provoz i v noci. Takže cyklisté, kteří se vracejí z různých zručských kulturních aktivit, nezajedou v temnotě jako dříve do křoví či jinam. Část cyklostezky jsme právě prošli. Někteří možná i projeli.

Pěšinka nás vede pod most, který už je jen pár metrů od náměstí, a tak nám zbývá posledních pár minutek vyprávění. A myslíme si, že budete překvapeni, až se dozvíte, kdo zde působil.

Věděli jste, že měl ve Zruči své závody i Tomáš Baťa?

Firma Baťa přišla do Zruče v roce 1939. Tehdy odkoupila pozemky od zámeckého pána Jana Schebka. V roce 1939 byla otevřena provizorní dílna ve špýcharu ve Zručském dvoře. Stavba továrny začala na zelené louce. Do té doby poklidné městečko ožilo nevídaným ruchem. Po zahájení provozu v obuvnické továrně Zruč vzkvétala. Firma Baťa postavila továrnu, domky pro zaměstnance, ale i školu, zdravotnické zařízení, místo pro sport atd. Počet obyvatel se rázem ztrojnásobil. Továrna si vedla velmi dobře. Zruč se měla dále rozšiřovat, mělo zde být letiště, nemocnice…

Do chodu podniku však zasáhla II. světová válka. Výroba byla přizpůsobena válečným potřebám. Výrobou bot pro německou armádu bylo uchráněno několik desítek lidí od nucených prací v Německu. Válku podnik zvládl.

V roce 1948 přišlo znárodnění. Baťova továrna se proměnila na národní podnik Sázavan, který se specializoval na výrobu dětské obuvi. Botičky se mohly pyšnit logem žirafy, které značí absolutní nezávadnost.

Po Sametové revoluci se ze Sázavanu stala akciová společnost. V roce 1997 byla výroba zastavena. O rok později Sázavan skončil. V současnosti ve Zruči funguje firma Veleta, která šije dětskou a zdravotní obuv na míru. V areálu bývalého Sázavanu funguje několik menších firem, mezi nimi i pan Šramka, který se zabývá výrobou obuvi.

Najděte pod mostem letopočet.

12. **Opište třetí číslici.**

Máme vyluštěno a cupitáme zpátky na náměstí. Copak to nás kouká z tajenky?

Vysvětlíme a pozveme. :)

Zámek Zruč nad Sázavou nabízí v turistické sezoně každou středu a pátek od 14 hodin prohlídky zámku s komornou Agátou nebo komorníkem Augustýnem. Děti hravou formou poznávají historii přímo v zámeckých prostorách. Pro větší skupiny je možné prohlídku domluvit i mimo hlavní turistickou sezonu na tel. 327 531 329.

Na závěr máme ještě jednu zajímavost. Spíše tedy asi pro rodiče či prarodiče…

Ve Zruči se totiž natáčel film *Lásky jedné plavovlásky* režiséra Miloše Formana, který byl nominován na Oscara jako nejlepší cizojazyčný (neanglicky mluvený) snímek. Film zvítězil v Cannes a získal Zlatou palmu, dále byl nominován na Zlatý glóbus. Věděli jste to? My ne! Zato scénky z filmu si kmeti naší rodiny pamatují náramně dobře!

Na zámku se také natáčely některé scény ze seriálu *První republika*, *Modré stíny, Případ Stodolovi* nebo z filmu *Dědeček, Kylián a já.*

Výlet nám utekl doslova jako voda, takže nám nezbývá než se s vámi pomalu, ale jistě rozloučit. Vše je hotovo. Procházka i osvěta jsou u konce. Teď už jen stačí zajít s vyluštěnou tajenkou do infocentra na zámku, kde zanecháte tajenku i se svou adresou. Na konci roku z odevzdaných tajenek vylosujeme 3 výherce a zašleme jim malý dáreček.,

Hezky na zámku poděkujte, my děkujeme také. Samozřejmě ne za možnost vyhrát dáreček, ale za pomoc s výletem a jeho poskytnutí všem výletníkům ZDARMA.

Tip navíc:

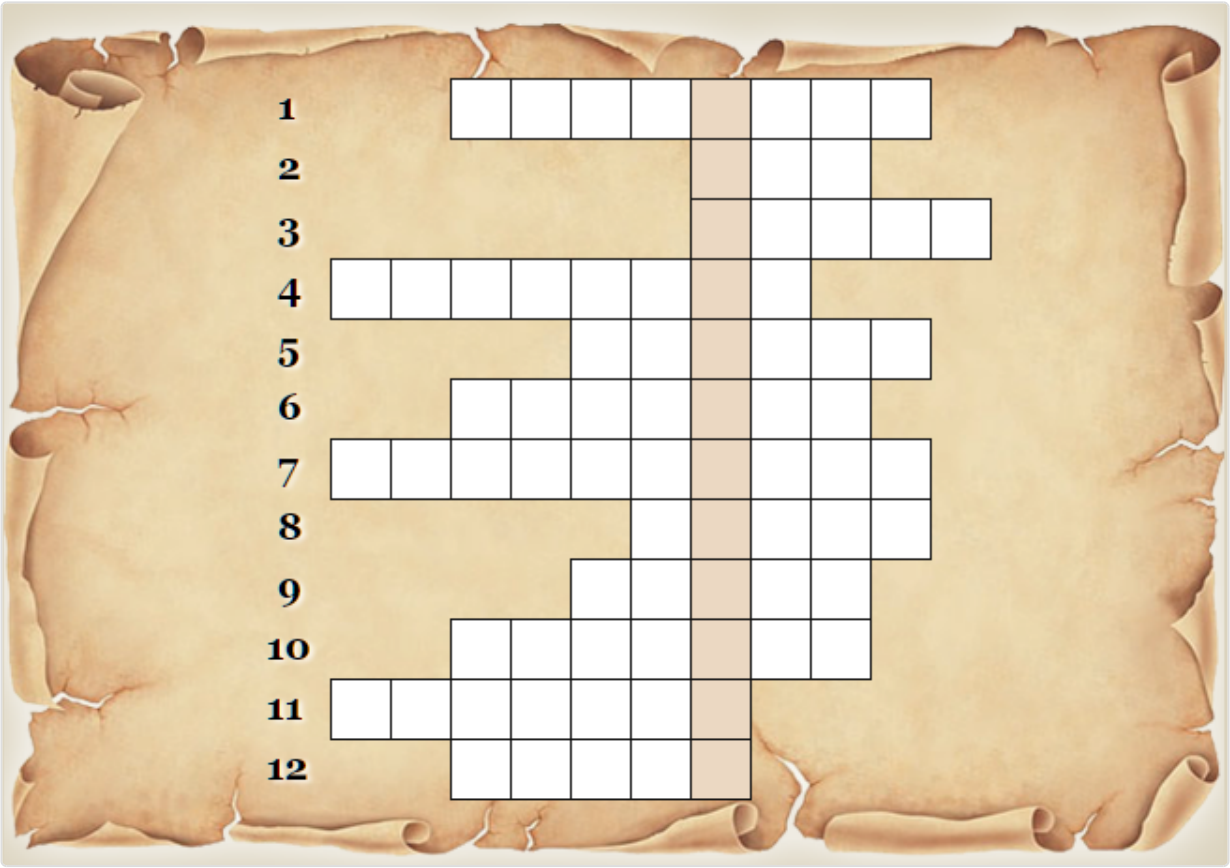
Výlet si můžete prodloužit návštěvou rozhledny zvané Babka. Je dřevěná s kovovými prvky a schodištěm. Najdete ji v lokalitě Mezi cestami asi 2 km severně nad městem Zruč nad Sázavou směrem na Jiřice. Po zdolání 130 roštových schodů se vám za dobré viditelnosti naskytne pohled na celé město i jeho okolí. Na jihovýchodě spatříte vrch Melechov u Ledče nad Sázavou, na jihozápadě vrch Velký Blaník u Vlašimi, východním směrem vrch Fiolník u Vlastějovic. Západně leží vrch Jordán a obec Chabeřice. Na vrcholu si též můžete pustit „klikotoč“ a dozvědět se o jmenovaných kopcích více.

Výhledem se můžete kochat v kteroukoli dobu – rozhledna je zdarma volně přístupná po celý rok. Pokud pojedete autem, parkoviště je u nového hřbitova, což znamená asi 1 km od rozhledny.

V textu byly použity mj. texty z webů www.kudyznudy.cz, www.mesto-zruc.cz/mesto/historie-mesta, www.zamek-zruc.cz/o-zamku, www.hrady.cz

Otázky k tajence

1. **Doplňte slovo.**
2. **Opište druhou číslici z letopočtu.**
3. **Napište ženské jméno.**
4. **Jakou barvu pozadí mají erby na bráně?**
5. **Co má na hlavě lev, který je nakreslený?**
6. **Jak se jmenoval Čapkův pes?**
7. **Jak se jmenuje pokrčený prst (druhý zprava)?**
8. **Jak se jmenuje plod dubu?**
9. **Jak se řekne tygr anglicky?**
10. **Doplňte chybějící slovo v písničce.**
11. **Kolik hvězdiček napočítáte?**
12. **Opište třetí číslici.**

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 01.11.2026 15:22